

ΔΩΔΕΚΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΚΑΤΟΧΗΣ.

ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΙΓΆΛΕΩ 12/12/2022

Συμπληρώνονται σήμερα εβδομήντα έξι χρόνια από την αποχώρηση των γερμανικών δυνάμεων από την Αθήνα στις 12 Οκτωβρίου 1944, ημέρα της επίσημης λήξης της κατοχικής περιόδου.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ-ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ Ε.Α.Μ. (ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΑΘΗΝΑΣ-ΠΕΙΡΑΙΑ)

**ΠΕΜΠΤΗ
12
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1944**
Περίοδος Β' Λρ. 52.
ΤΙΜΗ: 200 Έκτατοι.

ΖΗΤΩ Η ΛΕΥΤΕΡΙΑ!

ΖΗΤΩ Η ΛΑΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΕΛΛΑΔΑ!

Η ΑΘΗΝΑ ΜΑΣ ΕΙΝΕ ΑΠΟ ΣΗΜΕΡΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΠΑΛΑΪΚΟΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΣΗΜΑΙΟΣΤΟΛΙΣΜΕΝΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ

Ο ΕΛΛΑΣ ΦΡΟΥΡΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

Η Αθήνα ζει τις τελευταίες μέρες της τελευταίας ώρας της σκλαβιάς της. Ο τιμόνιος άγώνος των Συναγερμών και η σκληρή πάλη του Ελληνικού λαού με επικεφαλής τον ηρωικό ΕΛΛΑΣ λειτούργησαν τα όπλα της πατρίδος μας. Τώρα, ήρθε και η σειρά της Αθήνας μας.

Η άγωνας της πόλης, μάχη και της τελευταίας ώρας κοπή των Αθηναϊκών λαών. Και η άγωνας αυτή είναι θυελλώδη: να διωχτεί ο ξένος τύραννος, που ριψοκόπη τριάντα χρόνια τη χώρα μας και να επανέλθει ο μαρτυρομένο τάκος μας άσπυρα στην ελευθέρη σοσιαλιστική ζωή του.

Ποιός όμως είναι οι δυνάμεις που θα εξασφαλίσουν την ησυχία και την τάξη του Αθηναϊκού λαού; Οι δυνάμεις αυτές υπάρχουν. Και είναι οι δυνάμεις που δημιουργήσανε ο λαός μας μέσα στην τριάντα

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΦΕΥΓΟΥΝ ΕΝΩ ΕΠΑΝΩ ΑΠ' ΤΑ ΚΕΦΑΛΙΑ ΤΟΥΣ ΚΥΜΑΤΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ, ΟΙ ΑΓΓΛΙΚΕΣ, ΟΙ ΡΩΣΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ

Αυτό που γίνεται είναι άσπυρα του ΕΑΜ και των άλλων οργανώσεων, να μαρτυρούνται, μαζί και προκομίζονται, γυρίζουν έλπει μόνε ελπίς του λαού μας ο Γερμανός, ο Χίτλερ.

Αλλά να ή πραγματοποιήτανα:

Από τη γωνία Ασιατικού προς Πλαταιόγυλον Έκτατοι μια μικρή έντονη ομάδα νέων

- Ζήτω το ΕΑΜ.
- Ζήτω η Ελευθέρια μας.
- Ζήτω το ΕΛΛΑΣ.
- Ή ΕΣΠΟΝ, Ζήτω & Ε-

ΠΟΝ.

Οι ομαδικές φωνάζουν, Κι άλλες κι άλλες και γίνονται ένα, ο λαός και ο στρατός του (το ΕΛΛΑΣ) από πόδα, από καρδιά, από φως.

Διαβόληση διάβολος από κάτω. Ο διαβόλος διαίτησθ έλπειται. Δεν έχει ουσιαστική σφαιρα. Μά ο λαός είναι άσπυρα.

- Ρώσο—οί—έσπυ.
- Ρώσο—οί—έσπυ.

Στη γωνία Ασιατικού ένα κερματοπώστη γράφτο κερματοπώστη. Ο πωλητής της Έσπυ διατάσσ

Μια από τις πρώτες
εικόνες της
απελευθερωμένης
Αθήνας το πρωί της
12ης Οκτωβρίου,
είναι πολίτες να
συρρέουν στην
πλατεία Συντάγματος
για να γευθούν τις
πρώτες ώρες της
ανακτημένης
ελευθερίας.

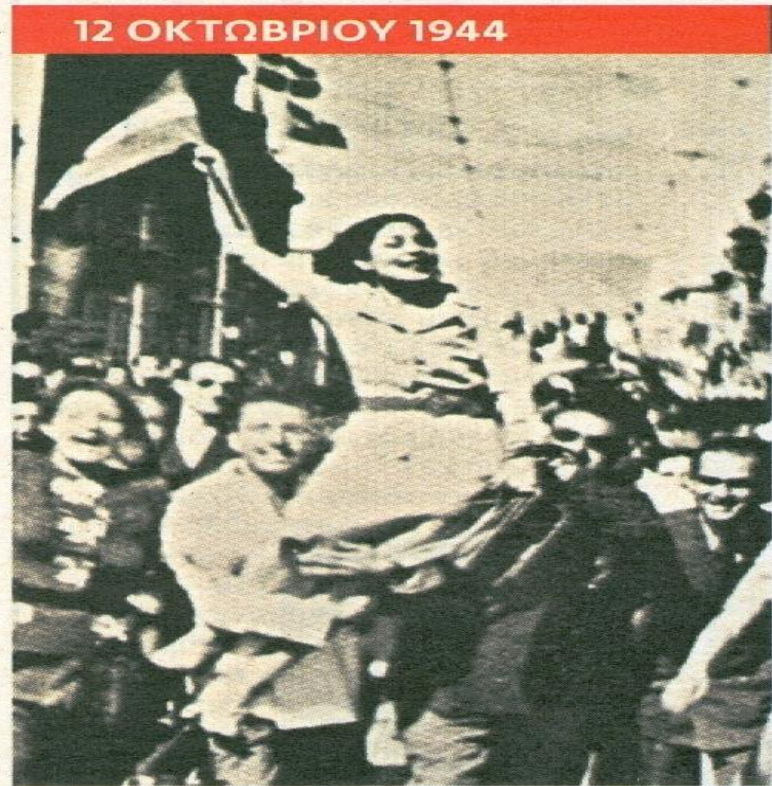

Αθήνα 18
Οκτωβρίου 1944.
Οι γιορτές της
Απελευθέρωσης
συνεχίζονται.
Συγκέντρωση
στην πλατεία
Συντάγματος
μπροστά από τον
Άγνωστο.
(Φωτ. Αρχείο
Σπύρου Μελετζή)

μπι, ήταν σοβαρό πολιτικό λάθος». Η ίδια σκέψη επικρατούσε, απ' όσο ξέρω, και τα κατοπινά χρόνια στις επίσημες θέσεις ή σε όσες συζητήσεις γίνονταν εντός των πλαισίων του ΚΚΕ. Παρ' όλ' αυτά, πολλοί πρωταγωνιστές εκείνης της περιόδου επιχειρούν στα βιβλία τους να δικαιολογήσουν το καθεστώς ομμρίας.

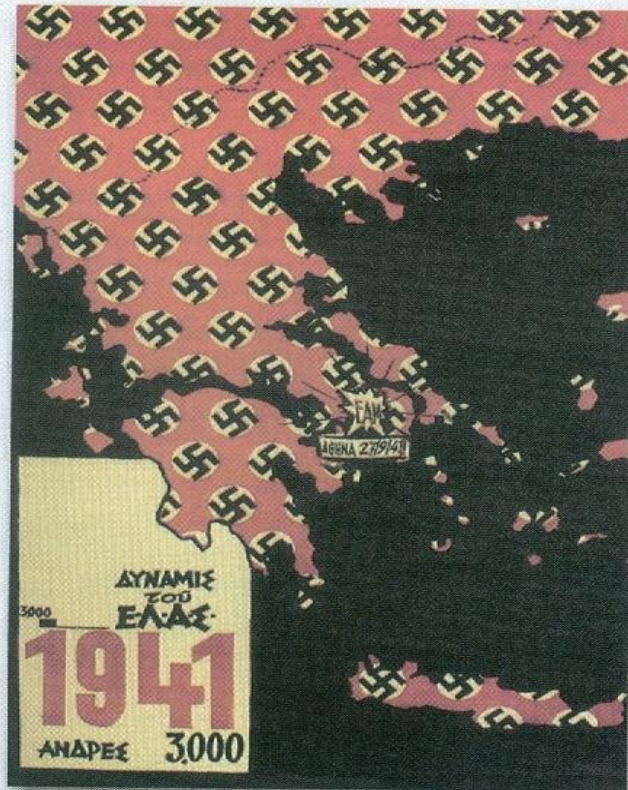
Δεν υπάρχει, βέβαια, αμφιβολία: Οι βιαιοπραγίες, οι διώξεις των αντιπάλων, οι άμαχοι-θύματα των Βρετανικών αεροπορικών βομβαρδισμών και πολυβολισμών είναι πραγματικότητα. Γεγονός εί-

Ο λαός πανηγύριζε πιστεύοντας πως οι μέρες του πένθους πέρασαν και πως οι μέρες του γέλιου και της χαράς βρίσκονταν μπροστά τους. Μια ψευδαίσθηση που διήρκεσε πενήντα μια μέρες ακριβώς. Στις τρεις Δεκεμβρίου, τα αιματηρά γεγονότα που έμειναν γνωστά ως Δεκεμβριανά, σηματοδότησαν την έναρξη του Εμφυλίου Πολέμου.

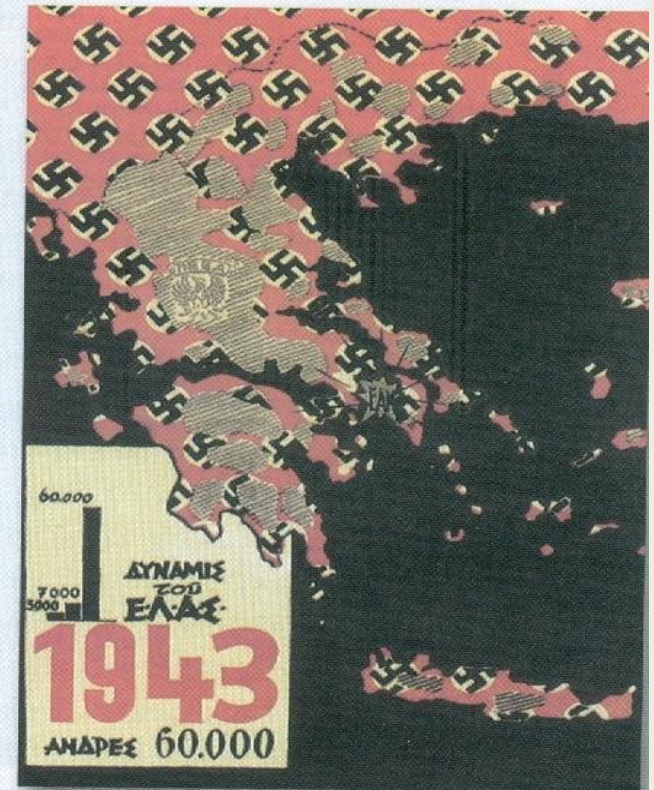

Ο ΕΛΑΣ απελευθερώνει την Αθήνα ύστερα από 1.264 μέρες χιτλερικής σκλαβιάς. Στις 9.45 π.μ. η γερμανική σημαία κατεβαίνει από την Ακρόπολη. Ο λαός ξεχύνεται στους δρόμους. Γαλανόλευκες και κόκκινες σημαίες στολίζουν τη μεγαλειώδη διαδήλωση του λαού. Τα συνθήματα, «ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΚΚΕ», «Λαοκρατία», «Λαϊκή Δικαιοσύνη» κ.λπ. βρίσκονται σε κάθε στόμα.

Το ΕΑΜ κυριαρχούσε πλέον στο μεγαλύτερο τμήμα της χώρας. Βόρεια της Αθήνας, βρετανικά στρατεύματα μαζί με τους αντάρτες καταδίωκαν τους Γερμανούς.

Αφίσες του ΕΛΑΣ με την εξέλιξη της αριθμητικής του δύναμης το 1941 και το 1943 (στο Σπύρος Καραχρήστος, «Ελληνικές Αφίσες», Αθήνα: Κέδρος 2003)

Υποχωρώντας οι συγκρούσεις γίνονταν όλο και σκληρότερες με κορυφαία στιγμή την επιτυχία του ΕΛΑΣ να αποτρέψει την ανατίναξη του εργοστασίου της Ηλεκτρικής Εταιρείας στο Κερατσίνι. Ούτε ένα μήνα αργότερα τα ίδια βρετανικά στρατεύματα άρχισαν να καταδιώκουν αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης.

12- 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1944

Ο ΕΛΑΣ σώζει το Ηλεκτρικό Εργοστάσιο και την πόλη του Πειραιά από την καταστροφή που σχεδίαζαν οι ναζί.

**Στις 18 Οκτωβρίου
εισήλθε στην Αθήνα η
νόμιμη κυβέρνηση
υπό τον Γεώργιο
Παπανδρέου. Πρώτη
πράξη του
Παπανδρέου ήταν η
επίσημα έπαρση της
σημαία στον Ιερό
Βράχο της Ακρόπολης**

...

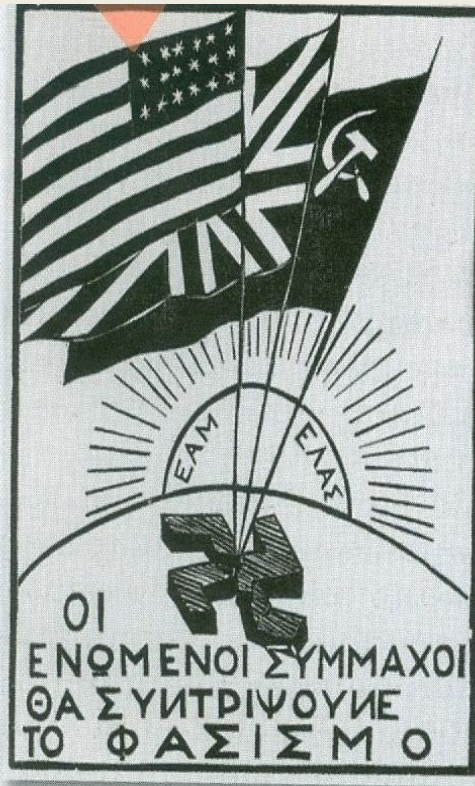
Η τελετή της αποχώρησης των γερμανικών στρατευμάτων από την Ελλάδα στην πλατεία Συντάγματος στις 12 Οκτωβρίου 1944 (φωτογραφικό αρχείο ΑΣΚΙ, στο «Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα», ό.π. τόμος Γ1)

**...ενώ λίγο αργότερα
στην πλατεία
Συντάγματος
απευθύνθηκε στο
λαό σε μια
συγκέντρωση όπου
κυριάρχησαν τα
συνθήματα υπέρ του
ΕΑΜ και του ΚΚΕ.**

Η είσοδος των βρετανικών δυνάμεων στην Αθήνα πραγματοποιήθηκε μέσα σε κλίμα λαϊκού ενθουσιασμού. Στις φωτογραφίες της εποχής στις πανηγυρικές εκδηλώσεις του αθηναϊκού λαού, μαζί με την ελληνική σημαία και τα σύμβολά του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, διακρίνονται η βρετανική και η αμερικανική σημαία. Η πανηγυρική ατμόσφαιρα της απελευθέρωσης δεν μπορούσε να κρύψει τα μεγάλα προβλήματα που παρέμεναν. Η κατάσταση ήταν χαώδης. Ο λαός πεινούσε, η χώρα είχε ερημωθεί, ενώ πολιτικά ήταν χωρισμένη σε αντίπαλα στρατόπεδα.

Αριστερά, αφίσα του ΕΑΜ ενάντια στο φασισμό με τις τρεις συμμαχικές σημαίες [ΑΣΚΙ, στο «Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα», τόμος Γ2, Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), Αθήνα: Βιβλιόραμα 2007]. Δεξιά, ΕΑΜική αφίσα με την ελληνική σημαία και τις συμμαχικές σημαίες τις ημέρες της απελευθέρωσης (ΕΛΙΑ)

Ο λαός τότε πέθαινε,
αλλά η ελπίδα της
απελευθέρωσης και
μιας πιο φωτεινής
μέρας ήταν ζωντανή
στις 12 του Οκτώβρη.
Μέχρι τότε έθαβαν τα
θύματα των
γερμανικών
αντιποίνων, τα θύματα
της πείνας. Τα σώματά
τους δεν είχαν
προλάβει να κρυώσουν
όταν η Ελλάδα άρχισε
να θάβει τους
αγωνιστές της .

British Troops in Conflict with Greek Rebels

A BRITISH-MANNED SHERMAN gate-crashed the heavy door (1) barring the entrance to the EAM headquarters in Athens, on December 7, 1944, and men of the Royal Armoured Corps rushed in: one N.C.O. was killed. General Scobie, commanding British land forces in Greece, confers (2) with General Stephanos Saraphis, leader of ELAS (left), and General Zervas, commander of the EDES (right) while British parachute troops (1) manned a Bren gun post at street corner. See eye-witness story in page 537. PAGE 523 Photos, British and U.S. Official

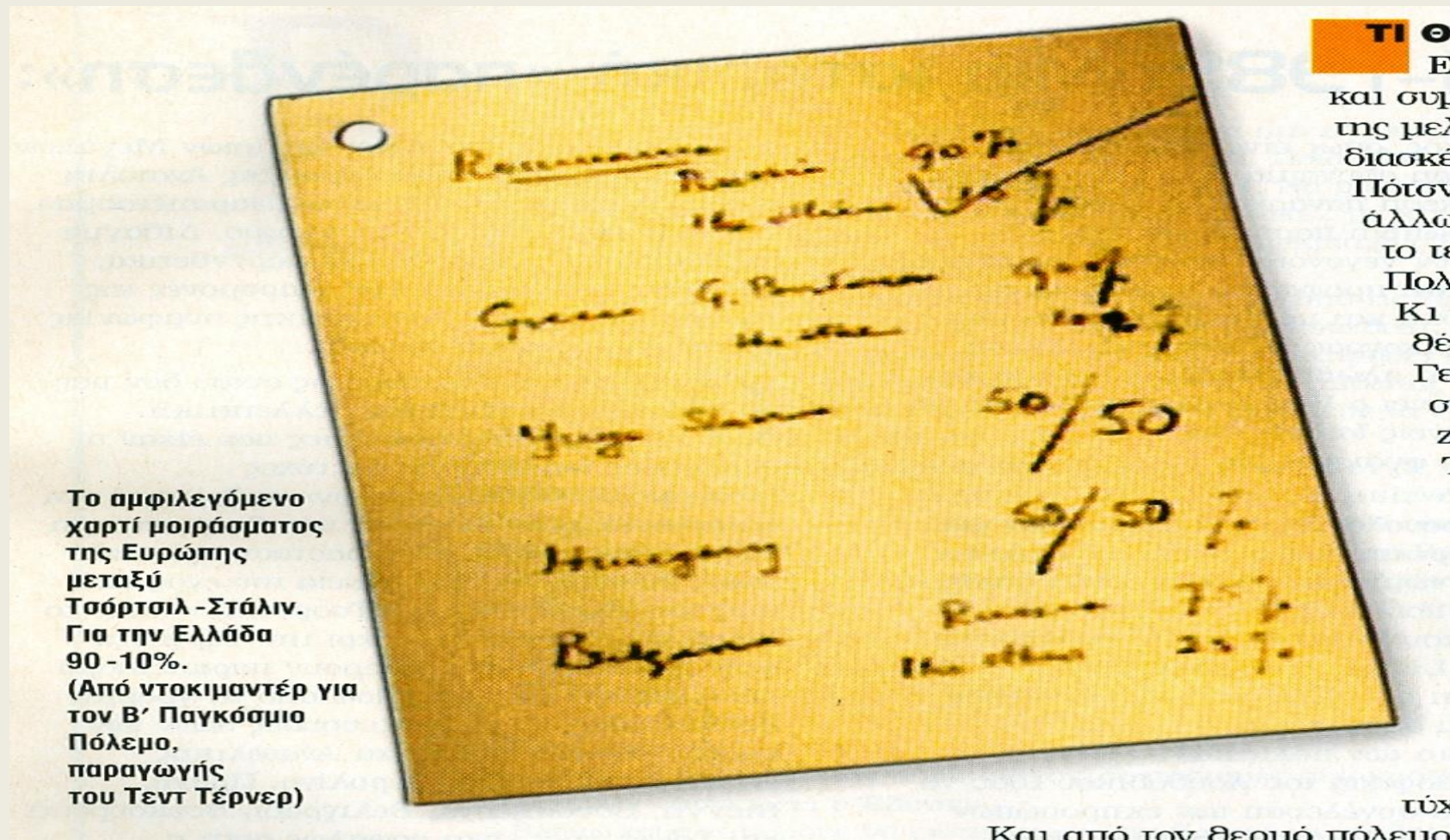
Βρετανικά τανκς Σέρμαν εισβάλλουν στα γραφεία του ΕΑΜ υποστηριζόμενα από στρατιώτες του βρετανικού εκστρατευτικού σώματος (Φωτογραφίες και λεζάντες από το περιοδικό War Illustrated Photos. British and US official)

**Τι συνέβη στο μεταξύ; Πολιτικός
καιροσκοπισμός συνέβη,
διαβουλεύσεις υπερδυνάμεων που
μοίραζαν τον κόσμο σε σφαίρες
επιρροής, συνέβη, ακυρώνοντας
τις θυσίες και τους αγώνες των
λαών.**

Εξαρχής το μέλλον της Ελλάδας συνδεόταν με τις περίπλοκες σχέσεις των τριών Μεγάλων Δυνάμεων (Βρετανία, ΗΠΑ, Σοβιετική Ένωση). Οι διαβουλεύσεις των τριών ηγετών Ρούσβελτ –Στάλιν – Τσόρτσιλ για το μοίρασμα του μεταπολεμικού κόσμου στις διασκέψεις Τεχεράνης-Γιάλτας-Πότσδαμ δεν έπαιρναν καθόλου υπόψη τη βούληση των λαών της Ευρώπης.

Ο Τσόρτσιλ ήταν αποφασισμένος να εμποδίσει την κατάληψη της εξουσίας από τον ΕΛΑΣ μετά την αποχώρηση των Γερμανών.

«ΣΤΙΓΜΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΓΙΑ ΜΠΙΖΝΕΣ».

Μόσχα (9-16/11/1944). Η Συνδιάσκεψη πραγματοποιείται με τη συμμετοχή των Τσόρτσιλ και Στάλιν. «Η στιγμή ήταν κατάλληλη για μπίζνες», διηγείται ο ίδιος ο Τσόρτσιλ στα «Απομνημονεύματά του». «Ας διευθετήσουμε –λέει στον Στάλιν– τις υποθέσεις μας στα Βαλκάνια... Όσον αφορά τη Βρετανία και τη Ρωσία, πώς θα σας φαινόταν να έχετε 90% επιρροή στη Ρουμανία, εμείς να έχουμε 90% αντίστοιχα στην Ελλάδα και 50-50% στη Γιουγκοσλαβία;».

Ενώ γινόταν η μετάφραση, έγραψε σε μισό φύλλο χαρτιού

- Ρουμανία: 90% σοβιετική, 10% δυτική επιρροή
- Ελλάδα: 90% δυτική, 10% σοβιετική
- Γιουγκοσλαβία και Ουγγαρία: 50-50%
- Βουλγαρία: 75% σοβιετική, 25% δυτική

«-Βλέπω τα πελέκια στον αέρα σκίζοντας προτομές αυτοκρατόρων και στρατηγών –συνεχίζει ο Ελύτης–

- Βλέπω τους εμπόρους να εισπράττουν σκύβοντας το κέρδος των δικών τους πτωμάτων».

Κι ακόμη πιο κάτω για να συμπληρώσει το σκηνικό με τους στρατιώτες που «καίνε σα κεριά στο μεγάλο τραπέζι της Αναστάσεως» και με τους χωροφυλάκους να «προσφέρουν το αίμα τους, θυσία στην καθαρότητα των ουρανών».

Μοιρασιά, αλισβερίσι, παιχνίδια χειραγώγησης των λαών, λες και είναι κοπάδια. Μπίζνα χονιρή. Και πώς να αντιδράσουν. Τι να πουν οι λαοί. Οι στρατιώτες και οι χωροφύλακες του ποιητή και της Ιστορίας επιβάλλουν την τάξη.

Ακολουθούν η Γιάλτα και το Πότσνταμ.

Η Αθήνα στάθηκε μια άτυχη πόλη. Παρά τον βαρύ φόρο που πληρώθηκε σε ανθρώπινες απώλειες (150.000 τα θύματα της πείνας, 60.000 έλληνες Εβραίοι νεκροί στο Ολοκαύτωμα, χιλιάδες οι εκτελέσεις) οι υποδομές και τα κτίρια δεν έπαθαν σημαντικές καταστροφές κατά τη γερμανική κατοχή. Στη διάρκεια του Εμφυλίου όμως δέχτηκε χτυπήματα από βόμβες πυροβολικού και ρουκέτες σωριάζοντας πολλά κτίρια σε ερείπια.

Η απελευθέρωση της πρωτεύουσας από το γερμανικό ζυγό έπειτα από τέσσερα περίπου χρόνια Κατοχής συμβόλιζε την απαλλαγή όλης της Ελλάδας από τα δεσμά. Γεννούσε ελπίδες για την κατοχύρωση ενός καλλίτερου μέλλοντος στον αναδυόμενο μεταπολεμικό κόσμο. Ωστόσο η ένταση των ελληνικών διενέξεων που ελλόχευαν ήδη την ώρα της απελευθέρωσης και η κορύφωσή τους με τη σύγκρουση του Δεκεμβρίου 1944, θα υποθηκεύσει την πορεία της χώρας και θα οδηγήσει σε ένα αιματηρό Εμφύλιο Πόλεμο που έμελλε να σημαδέψει την ιστορία του έθνους για δεκαετίες.

Κανένα κόμμα δεν έχει τι δικαίωμα να παρουσιάζεται ως αποκλειστικός θεματοφύλακας των αγώνων της Αντίστασης. Ο τεκμηριωμένος κεντρικός ρόλος του ΚΚΕ στην Εθνική Αντίσταση και τα χιλιάδες θύματα μέλη του στην περίοδο της Κατοχής, που τη μνήμη τους τιμάμε, δεν ακυρώνουν τα εγκληματικά λάθη της ηγεσίας του η οποία, ισόποσα με τις ηγεσίες των άλλων κομμάτων, φέρουν την ευθύνη για την ακύρωση αυτού του τετράχρονου αγώνα. Ενός αγώνα που εξαρχής σκοπό είχε, όχι μόνο την απελευθέρωση από τους Γερμανούς αλλά και τη δημιουργία μιας μεταπολεμικής κοινωνίας με δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη.

Σύνθημα σε τοίχο ερειπωμένων σπιτιών (από το βιβλίο Κώστας Μπαλάφας, «Φωτογραφίζοντας το αντάρτικο στην Ηπειρο, 1941-1944», Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη 2011)

Ευχαριστούμε!

Πηγή: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΣΤ΄